

ПОНЯТТЯ ЦИВІЛІСТИКИ, ЇЇ МІСЦЕ В ПРАВОЗНАВСТВІ

Глива А.О.,

*Студентка юридичного факультету**Галицького коледжу імені В'ячеслава Чорновола**М. Тернопіль, Україна*

В юридичній літературі наука сучасного цивільного права визначається як система знань про закономірності цивільно-правового регулювання суспільних відносин, тлумачення цивільно-правових норм, результати аналізу й узагальнення практики застосування цивільних норм, суть термінології норм. З наведеного визначення випливає, що сучасна цивілістична наука — це наука про сучасне цивільне право. Її предметом є:

- а) норми цивільного права;
- б) суспільні відносини, які становлять предмет цивільно-правового регулювання;
- в) цивільні правовідносини;
- г) юридичні факти;
- д) судова, арбітражна та адміністративна практика застосування цивільно-правових норм. Тепер розглянемо кожен з елементів предмета науки цивільного права [1, с.123].

1. Норми сучасного цивільного права. У цивілістичних творах головна увага приділяється застосуванню суті цивільно-правових норм. Особливо це стосується коментарів. Так, після проведення другої кодифікації радянського цивільного законодавства було опубліковано науково-практичні коментарі цивільного законодавства. Цивільно-правові норми аналізуються і в навчальній літературі (підручниках, навчальних посібниках).

2. Суспільні відносини, які становлять предмет цивільно-правового регулювання, розглянуто у багатотомному курсі "Радянське громадянське право", інших підручниках, посібниках та монографіях.

Вивчення їх має важливе значення, оскільки економічний зміст і ознаки таких відносин зумовлюють особливості їх цивільно-правового регулювання.

3. Цивільні правовідносини — юридична форма суспільних відносин, що регулюються цивільним правом, їх також досліджують у підручниках та монографічних творах.

Багато уваги в цивілістичній літературі приділяється окремим елементам цивільно-правових відносин: суб'єктам, об'єктам, суб'єктивним правам та обов'язкам.

4. Юридичні факти є підставами виникнення, зміни і припинення цивільних прав та обов'язків. Їх особливості в цивільному праві характеризують метод цивільно-правового регулювання суспільних відносин. Специфіці юридичних фактів у цивільному праві присвячено праці О. О. Красавчикова та інших учених-правознавців [1, с.144].

Найпоширенішими юридичними фактами у цивільному праві є угоди, винаходи, раціоналізаторські пропозиції, створення наукових праць, творів літератури і мистецтва, заподіяння шкоди, події. У цивільно-правовій літературі досліджуються зазначені юридичні факти, а також відповідні права та обов'язки, що породжуються ними.

5. Судова, арбітражна та адміністративна практика застосування цивільно-правових норм давно привертає увагу вчених-цивілістів. Її вивчення дає можливість виявити недоліки, недосконалості цивільно-правових норм, їх невідповідність об'єктивним потребам розвитку суспільства.

У багатьох цивілістичних працях аналізується й узагальнюється відповідна практика застосування цивільного законодавства.

Система науки цивільного права в цілому збігається з системою цивільного права. Разом з тим є певні відмінності, що впливають із змісту зазначених систем. Вона складається із таких елементів:

- Вчення про предмет, метод, функції і систему цивільного права.
- Вчення про цивільні закони, підзаконні нормативні акти.
- Загальне вчення про цивільні правовідносини.
- Вчення про цивільну правосуб'єктність (правосуб'єктність громадян; правосуб'єктність організацій; правосуб'єктність суверенних держав).
- Вчення про угоди.
- Вчення про здійснення і захист цивільних прав.
- Загальне вчення про право власності.

Вчення про суб'єктів права власності і форми власності (право приватної власності, право колективної власності, право державної власності, право власності сумісних підприємств).

- Вчення про особисті немайнові права.
- Теорія авторського права.
- Теорія винахідницького права.
- Вчення про право на промисловий зразок і товарні знаки.
- Загальна теорія зобов'язань. Вчення про цивільний договір. Вчення про окремі види зобов'язань.
- Вчення про спадкове право [2, с.203].

Система науки цивільного права є ширшою від системи самого цивільного права, бо вивченню цивільно-правових інститутів передують дослідження питань про те, що і як регулюють норми цивільного права, які його функціональні засади, порядок розташування цивільно-правових норм, форми їх вираження, зміст та особливості цивільно-правових відносин.

Внаслідок диференціації наукових знань сформувалася система юридичних наук: теоретико-історичні, галузеві та міжгалузеві, прикладні. Цивільне право — наука галузева. Вона тісно пов'язана з теорією держави і права, яка розробляє загальні для всіх галузевих наук проблеми, даючи їм можливість зосередитися на конкретних знаннях своєї галузі. Розв'язання загальнонаукових проблем є теоретичною базою для подальшого розвитку науки цивільного права.

Наука цивільного права є джерелом, у якому теорія держави і права знаходить практичні та інші наукові матеріали, необхідні для теоретичних узагальнень і висновків. Вона ставить перед теорією держави і права певні питання і тим самим сприяє її розвитку. Теорія держави і права має власні категорії (предмет і метод правового регулювання, правовий принцип, правова функція, норма права, правовий інститут, система права тощо), якими широко користується наука цивільного права, розкриваючи їх цивільно-правові особливості.

Для останньої також надзвичайно важливою є розробка теорією держави і права питань прикладного характеру: законодавчої техніки, правил тлумачення і застосування права. Всі ці розробки використовує наука цивільного права. Тлумачення цивільно-правових норм, аналіз судово-арбітражної практики застосування цивільного законодавства містяться у монографічних та навчальних виданнях. Такою є взаємодія теорії держави і права та науки цивільного права.

Наука цивільного права пов'язана з наукою сімейного права. Вона використовує розробки з понять сімейного права (батьки, усиновителі, спільна власність подружжя, опіка, піклування). Водночас результати цивілістичних досліджень з проблем правоздатності і дієздатності, умов та наслідків визнання особи безвісно відсутньою й оголошення особи померлою, спільної власності, позовної давності, угод мають значення для подальшого розвитку науки сімейного права. Певний зв'язок існує з наукою трудового права.

Цивільне право користується науковими розробками з приводу матеріальної відповідальності робітників і службовців, щоб виявити відмінності цивільно-правової і трудової відповідальності. Наука трудового права у своїх працях спирається на цивільно-правові вчення про правосуб'єктність громадян та організацій, договори, позовну давність, умови цивільно-правової відповідальності.

Між представниками зазначених наук обговорюється питання про галузеву належність правових норм, які регулюють деліктну відповідальність за заподіяння трудового каліцтва. Це обговорення набуло характеру дискусії. Її

суть полягає в тому, що представники науки трудового права намагаються довести правову природу деліктної відповідальності за заподіяння трудового каліцтва, а також те, що норми ст. 456 ЦК України об'єктивно є нормами трудового права [3, с.211].

Література:

- 1.Майданик Р.А. Аномалії у цивільному праві: Навчальний посібник 2010.1008с.
2. Безклубий І.А. Банківські правочини: монографія. Київ: 2005. 378 с.
- 3.Бобрик В. І. Особисте життя як об'єкт цивільно-правової охорони: монографія. Тернопіль: 2008. 208 с.